

Milieubesef

Een enquête naar de betrokkenheid van de Nederlandse bevolking met de problematiek voortvloeiend uit de aantasting van het natuurlijk leefmilieu. Een uitgave van het Ministerie van CRM, september 1970.

In het kader van het Natuurbeschermingsjaar 1970 is een enquête gehouden onder een voor Nederland representatieve steekproef van ruim 1100 personen. Men wilde nagaan in hoeverre de Nederlander zich bewust is van en zich betrokken voelt bij de huidige milieuproblematiek, met name de milieuverontreiniging en de aantasting van natuurgebieden.

De algemene uitkomsten van dit onderzoek wijzen in de richting van een vrij grote bewustheid ten aanzien van bovengenoemde problemen. De bekendheid met het Natuurbeschermingsjaar (N70) is bij de jeugd het grootst; de invloed van de school is merkbaar. Zeer veel ondervraagden zijn van mening, dat de maatregelen tegen vervuiling onvoldoende zijn; er is tevens een zekere bereidheid tot een persoonlijke bijdrage.

Men heeft nagegaan in hoeverre de ondervraagden zich "betrokken" voelden bij de milieuproblematiek, daarbij lettende op politieke keuze, leeftijd en bijvoorbeeld verdeling naar godsdienst. De betrokkenheid is relatief het sterkst bij personen met een hogere schoolopleiding, inwoners van het westen des lands, stedelingen en onkerkelijken. In de leeftijd van 16 tot 24 jaar is de betrokkenheid relatief weinig, daarentegen veel meer onder personen van 50 tot 64 jaar. De genoten opleiding spreekt hier duidelijk mee, de mate van welstand veel minder. Jeugdigen maken zich wat minder zorgen, maar schijnen wel iets te hebben tegen de industrie als bron van vervuiling.

Referaat

F. Hellinga. 1971. Schering en inslag van de Wagingse onderwijsprogramma's. Landbouwk. Tijdschr. 83 (4): 121-128

In zijn voordracht, gehouden ter gelegenheid van de diësbijeenkomst van de Landbouwhogeschool op 9 maart 1971, heeft prof. dr. ir. F. Hellinga een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in de onderwijsprogramma's van de Landbouwhogeschool. Om in grotere kring bekendheid te geven aan de achtergronden en motiveringen van de verschillende hervormingen in de studieprogramma's en wel in het bijzonder aan de laatste wijziging, die in het studiejaar 1970-1971 werd doorgevoerd, werd deze voordracht in zijn geheel afgedrukt in het Landbouwkundig Tijdschrift.

In zijn inleiding stelt prof. Hellinga dat wij geconfronteerd worden met grote tegenstellingen: in veel

De enquête geeft een uitvoerig overzicht van de uitkomsten in de vorm van tellingen en tabellen; ook de vragenlijst is opgenomen.

In het nawoord wordt nog eens gewezen op de versnelling, waarin de aantasting van het milieu o.a. door de technologische ontwikkeling is geraakt. Aanvankelijk waren het natuurgebieden en bepaalde flora- en fauna-elementen, die tengevolge van menselijke activiteiten gevaar liepen of verdwenen; thans heeft de problematiek zich uitgebreid tot de biosfeer in zijn totaliteit. Lucht, water en bodem zijn onderdelen hiervan; ze zijn de elementen voor het bestaan van levende organismen. Ecologen wijzen op de mogelijk desastreuze gevolgen van de verstoring van natuurlijke kringlopen; ook de natuurbescherming refereert thans veel meer dan vroeger aan het behoud van het totale natuurlijke milieu. Bestrijding van verontreinigingen kan hiervan niet los worden gezien. Juist in het kader van het Europese Natuurbeschermingsjaar 1970 is deze problematiek voor het voetlicht geplaatst; de opzet van de onderhavige opiniepeiling sluit hierbij aan. De uitkomsten kunnen als een bevestiging worden gezien, dat thans door brede lagen der bevolking de gevaren worden onderkend, die het milieu en ook de mens bedreigen. De publiciteitsmedia besteden steeds meer aandacht aan de negatieve fysieke en psychische gevolgen van milieuaantastingen voor de mens op een dikwijls alarmerende wijze.

Ondanks het feit dat de behandelde materie hier en daar wat minder doorzichtig is, kan de publikatie "Milieubesef" diensten bewijzen aan vertegenwoordigende lichamen, aan bestuurlijke instanties en het bedrijfsleven om te bepalen of en in hoeverre hiermee rekening gehouden kan worden.

C. J. Stefels

landen bedreigt de materiële welvaart, die een voorwaarde is voor ons leef- en werkmilieu de kwaliteit van ons bestaan doordat deze welvaart het voortbestaan van de natuurlijke welvaartsbronnen in gevaar brengt. Wat de directe gezichtskring van de Wageningers betreft komt dit enerzijds tot uiting in de overschotten van de landbouwprodukten in de industriële landen, als gevolg van de hoog ontwikkelde technologie en de scherpzinnige wetenschapstoepassing, terwijl anderzijds, in de landen waar de landbouw het voornaamste middel van bestaan is, de landbouwstructuren blijven stagneren ondanks de ononderbroken import van kennis en kunde, van hulpmiddelen en kapitaal. De onderwijsprogramma's moeten de

afgestudeerden in staat stellen hun plaats in de samenleving te kunnen innemen en waarborgen geven dat zij daarin in een behoefte kunnen voorzien.

De tijd dat de studieprogramma's van de Landbouwhogeschool zich richtten op specifiek landbouwtechnische vraagstukken is voorbij. De Landbouwhogeschool kan zich niet meer beperken tot de landbouwkunde in engere zin, zonder dat er een disproportie tot de maatschappelijke betekenis van haar werkterrein ontstaat. Onderwerpen als milieuvraagstukken, ontwikkelingsproblematiek, beheer en behoud van natuurlijke welvaartsbronnen, het waarborgen van een adequaat leef- en werkmilieu en de ontwikkeling van de landbouw zullen in de studieprogramma's opgenomen moeten worden. In het verleden vond de opstelling van de onderwijsprogramma's vrijwel alleen door de docenten plaats. Gedurende de laatste tien jaren is een begin gemaakt met een meer professionele aanpak van de studieprogramma's voor de verschillende studierichtingen. Als stramien geldt daarbij dat de wetenschapsgebieden als het ware de lengtedraden, de schering, van het universitaire weefsel vormen, terwijl de inslag, de dwarsdraad, de verbinding tussen de verschillende wetenschapsgebieden binnen de studierichtingen moet verzorgen. De herziening van de studieprogramma's is vooral van binnenuit geschied: niet de samenleving maar de Landbouwhogeschool zelf heeft een nieuwe koers uitgezet, waarbij belangrijke informatie van buitenaf werd ingewonnen (door de instelling van commissies van afgestudeerden) over de inhoud van de studieprogramma's. Voor de nieuwste herziening van de studieopzet hebben docenten, afgestudeerden en studenten gezamenlijk gezocht naar een synthese. In de grote Wageningse faculteit met z'n vele wetenschapsgebieden en de grote verscheidenheid daarin, is een grote taaiheid in de administratieve structuur, met zijn vele schering- en inslagdraden, ontstaan.

Bij de herziening van de studieprogramma's, die in het studiejaar 1970-1971 werd doorgevoerd, is een tweevoudige geleiding ingesteld, waarbij de verschillende groepen van studierichtingen zijn ingedeeld in de N (natuurwetenschappelijke) of de NM (natuurwetenschappelijke-maatschappelijke) richtingen, die een verschillende propaedeuse hebben. Tot de N-richtingen behoren de volgende groepen: plantenteeltkundige richtingen (w.o. de bosbouw) zoötechnische richting technische en bodemkundige richtingen chemische en technologische richtingen biologie.

Tot de NM-richtingen behoren: economische richting landschapsarchitectuur en cultuurtechniek A (omvat landinrichting en recreatie) sociologische richtingen huishoudwetenschappen.

De groepen studierichtingen die aansluiten op de

N-propaedeuse kennen, evenals die groepen die aansluiten op de NM-propaedeuse, een gemeenschappelijk KA-1-programma (1e semester: sept. t/m jan.), waarna in het resterende deel van de KA-studie de studie-elementen per richting uitputtend zijn voorgeschreven, terwijl in het tweede deel van de kandidaatsstudie een aantal verplichte vakken is voorgeschreven, maar het aantal keuzevakken ten opzichte van vroeger sterk is toegenomen. Deze flexibiliteit beoogt studiepakketten mogelijk te maken binnen een studierichting, die de weg openen tot een grotere differentiatie en specialisatie. Met deze nieuwe indeling in studierichtingen is een multidisciplinaire opzet van de studie, die aansluit op de complexe multidisciplinaire problemen van de samenleving mogelijk. Als cursusduur heeft de faculteit der landbouwwetenschappen de voorkeur voor vijf jaren uitgesproken (1-2-2, d.w.z. 1 jaar propaedeuse, 2 jaar kandidaats- en 2 jaar ingenieursstudie). De nota's van regeringscommissaris Posthumus getuigen duidelijk van een voorkeur voor een afronding van het onderwijsprogramma in vier jaren met voortzetting tot zes jaren bij opleiding tot wetenschapsbeoefening.

In het deel: "Planning van de studieprogramma's" wordt diep ingegaan op de achtergronden en mogelijkheden van de opstelling van deze programma's. Het deel: "Aard en groepering van studierichtingen" geeft een overzicht van de historische ontwikkelingen en achtergronden, de problematiek van de herziening zelf, terwijl tevens een verantwoording van de groepering van de studierichtingen wordt gegeven. Opvallend is hierbij dat de bosbouw, die nu is ingedeeld bij de N-richtingen (een indeling waarmee lang niet iedereen gelukkig is), in de loop der historie van de Landbouwhogeschool een steeds minder belangrijke plaats blijkt in te nemen. De vraag rijst of de bosbouwstudie misschien is achtergebleven bij de algemene ontwikkeling in de praktijk waar de bosbouwers toch een belangrijke plaats innemen bij het natuurbeheer en de inrichting van grote terreinen ten behoeve van de recreatie. Een tweede vraag is of de plaats van de bosbouwers in de toekomst ingenomen wordt door afgestudeerden van andere studierichtingen, zoals bijv. cultuurtechniek-A. In: "Indeling en opzet van het onderwijs" wordt vooral aandacht besteed aan de technische aspecten van de studie zelf (cursusduur, programmering) en de samenhang van de verschillende wetenschapsgebieden.

Tenslotte worden nog enige actuele problemen aangevoerd, zoals: de integratie van het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroeps onderwijs; de behoefte aan "éducation permanente" (post-academiale vorming); de relatie tussen het onderwijs en het onderzoek aan universiteiten en hogescholen en tenslotte de gevolgen van de algehele herziening van het voortgezet hoger en middelbaar onderwijs voor het hoger beroeps- en het wetenschappelijk onderwijs.

M. G. Goosen